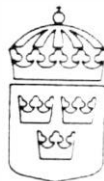

Motion till riksdagen

1989/90:Fi401

av Gunnar Björk m.fl. (c)

Mått på välståndsutvecklingen som tar hänsyn till naturresurser och förändringar i miljön

Mot.
1989/90
Fi401–406

Han reste sig.

– Om vi för ett ögonblick, sa han torrt, kunde rikta vår uppmärksamhet på den ekonomiska politiken.

– Ekonomisk politik! hojtade Ford Prefect. Ekonomisk politik!

Företagskonsulten gav honom en blick värdig en hornsimpa.

– Ekonomisk politik... upprepade han, det var vad jag sa.

– Hur skulle ni kunna ha pengar, undrade Ford, när ingen av er producerar någonting? Dom växer inte på träd, som ni vet.

– Jag kanske kan få fortsätta...?

Ford nickade uppgivet.

– Tack. Sedan vi beslöt, för några veckor sedan, att använda löv som lagligt betalningsmedel har vi naturligtvis blivit oerhört rika allesammans.

Ford stirrade misstroget på folkmassan, som sorlade uppskattande och girigt klämde på sina putande träningsoveraller.

– Men vi har också fått lite problem med inflationen, sa företagskonsulten, på grund av den höga graden av lövtillgänglighet. Detta innebär, om jag förstått saken rätt, att man numera får ge upp till tre normalstora skogar för en jordnöt.

Folkmassan sorlade oroligt. Företagskonsulten lugnade den.

– Så för att eliminera problemet, och återupprätta Lövets värde, kommer vi nu att starta en massiv avlövningskampanj och, äh... bränna ner alla skogar. Jag tror att ni håller med mig om att detta är det förnuftigaste vi kan göra under nuvarande omständigheter.

Folkmassan tycktes lite osäker om detta i en eller ett par sekunder, men sedan någon framhållit hur mycket detta skulle öka värdet av alla löv som dom hade i fickorna hördes vilda tjut av glädje och företagskonsulten fick stående ovationer. Samtliga i folkmassan ingående kamrerer och revisorer såg fram emot en lönsam höst.”

Ur Douglas Adams "Liftarens Guide till Galaxen"

Inledning

Människan har stor förmåga till kreativitet och nytänkande. Det gäller inte minst inför svåra situationer. "Nöden är uppfinningarnas moder" heter det i ordspråket. Men människan har också ett behov av att skapa rutiner och fasta föreställningar. I detta skapande spelar förenklingar av verkligheten till vetenskapliga modeller en central roll.

För ekonomin utgör nationalräkenskaperna ett sådant centralt verktyg.

Det moderna systemet för nationalräkenskaper daterar sig till 30-talet då det introducerades av den engelske ekonomen J M Keynes.

Nationalräkenskaperna har varit till ovärderlig hjälp för att följa och analysera ländernas ekonomiska utveckling. Ett begrepp, bruttonationalprodukten (BNP), har därvid haft en nyckelroll. BNP/capita har under decenniernas gång varit den helt dominerande bedömningsgrunden för hur "rikt" ett land är.

Men vetenskapliga modeller är som nämnts alltid förenklingar av verkligheten. BNP har kommit att användas i många sammanhang där begreppets brister blivit alltför uppenbara. Den allt mer tilltagande miljöförstörelsen och överutnyttjandet av vissa naturresurser har lett till en allt starkare insikt om nödvändigheten av ett nytt synsätt på välfärden. Detta nya synsätt bygger på principen "bruka utan att förbruka". Vi måste lära oss att leva på räntan av vad jorden kan producera – inte leva upp kapitalet som vi tidigare inte hesiterat inför.

En ny syn på välfärdssamhället medför också behov av nya vetenskapliga grunder och modeller. Det är om detta som denna motion handlar. Forskningsarbetet för att inkludera miljö- och naturresurspåverkan i de ekonomiska modellerna har i Sverige redan pågått i ett par decennier. Erik Dahmén var en av pionjärerna bland forskarna. Med debattboken "Sätt pris på miljön" (1969) gav han inspiration till den fortsatta utvecklingen.

Centerpartiet var först ut bland de politiska partierna att ta upp dessa frågor. Redan i en centermotion 1966 kritiserades t.ex. det faktum att "— nationalproduktens ökning alltmer möjliggöres på bekostnad av naturförstörelser, till vilka hänsyn inte tages i nationalprodukten". Motionen bar Gunnar Hedlunds namn. Krav ställdes på ett välfärdsmått med miljö- och naturresursvärden.

Centern har också i en lång följd av år föreslagit att god miljö skall betraktas som ett mål för den ekonomiska politiken. Som ett resultat av ett yrkande från centern gick detta krav igenom riksdagen våren 1989. I utskottsbetänkande 1988/89:FiU30 heter det: "Utskottet instämmer också till fullo i motionärernas uppfattning att kraven på en god miljö måste vara en av de viktigaste utgångspunkterna för utformningen av den ekonomiska politiken." Vi kommer längre fram i denna motion att ytterligare redogöra för vår syn på god miljö som ett ekonomiskt-politiskt mål.

Vi krävde senast i partimotion 1988/89:Fi62 våren 1989 att gröna nationalräkenskaper infördes. Kravet uttrycktes på följande sätt:

Bruttonationalprodukten, BNP, är ett i många avseenden användbart mått inom nationalekonomin. BNP har dock över tiden använts i många sammanhang där begreppets brister blivit alltför uppenbara. Bland annat tar BNP inte hänsyn till de dimensioner som är relaterade till miljöhänsyn och resurshushållning. Användningen av BNP-måttet måste därför ställas under debatt. Alternativa mått som tar hänsyn till miljön måste komplettera traditionella ekonomisk-politiska mål. Först då blir också ett begrepp som BNP rätt utnyttjat. Naturresursräkenskaper i någon form bör finnas med i framtida statsbudgetar.

Orsakerna till att Sverige, trots forskning och debatt i snart 25 år, ännu inte infört gröna nationalräkenskaper är flera. Framför allt den makroekonomi-

miska delen av detta område har under årens lopp bjudit avsevärt motstånd för forskarna. En bred politisk uppslutning för att prioritera området har också saknats.

Många andra länder har kommit betydligt längre än Sverige hittills gjort. Det är nu hög tid att ta fram gröna nationalräkenskaper för Sverige. Det är alldeles nödvändigt för att åstadkomma den hållbara utveckling som bl.a. FNs världskommission för miljö och utveckling pläderat för.

Regeringen har nu i dagarna meddelat att man avser att ge långtidsutredningen i uppdrag att ta fram vissa nationalräkenskaper som tar hänsyn till naturresurserna. Vi hälsar detta med tillfredsställelse. Vi betraktar det som en framgång för miljöorensens, forskarnas och centerns mångåriga arbete. Centern lägger ändock fram denna motion. Den behövs för att fördjupa och precisera diskussionen kring gröna nationalräkenskaper. Samma krav som framförs i denna motion framförs i vår partimotion 1989/90 om ekonomisk politik i anledning av regeringens budgetproposition.

Tillväxtens problem och välsignelser

Bruttonationalprodukten, BNP, uttrycker värdet av allt det som under en viss tidsperiod framställs i ett land avseende varor och tjänster. Förändringen i BNP kallas vanligen "tillväxt" och det är kring just tillväxten den stora debattstriden stått. Det finns dock andra mått som också uttrycker produktionsresultaten. BNP är ett bruttomått och övervärderar därför värdet av den produktion som åstadkommit. Detta beror på att BNP inte tar hänsyn till att det reala kapital i form av maskiner, fabriker etc. som använts för produktionen förslits. Om hänsyn istället tas till denna kapitalförslitning får vi ett annat mått – nettonationalprodukten, NNP. NNP visar hur mycket landet kan producera med bevarande av sin produktionsapparat intakt.

Redan från traditionellt ekonomiska synvinklar har BNP-begreppet brister. Ett exempel är att den omfattande självverksamhet som bedrivs inom hushållens ram inte avspeglas i BNP. Den allvarligaste bristen är emellertid att hänsyn inte tas till miljö eller naturresursanvändning. Ett nationalinkomstbegrepp som så korrekt som möjligt skall avspegla verkligheten borde rimligen inte undvika så centrala tillgångar för länderna som det här är fråga om. Detta görs dock idag.

I boken "Värdera miljön" (SNS förlag 1989) redogör Erik Dahmén för de brister i dagens tillväxt-begrepp som är relaterade till miljö- och naturresurs-hushållning. Han skriver (sid 147-149):

Kostnader i form av förbrukning av råvaror och energi samt de arbetskraftskostnader som är förenade med produktionen blir normalt täckta av producenterna och återspeglade i produkternas priser. Detta är emellertid inte fallet med de kostnader som uppoffringar av miljövärden innebär. De företags-ekonomiska, inklusive kommunalekonomiska, kostnadsberäkningarna brukar sluta vid skorstenarna, avloppstrummorna och andra utsläppsställen. Detta betyder att de kostnader som består av skador på värdesatt miljö inte kommer med i bilden.

Följderna härav kan lätt sammanfattas:

1. Eftersom miljöskadande teknik i regel är billigare för producenterna än

mindre skadliga eller inte alls miljöskadande sådanbrukar den bli vald.....

2. Produktionens avfallsprodukter blir sällan omhändertagna på det mest miljövänliga sättet.

3. Intresset för att satsa pengar på försök att utveckla ny, miljövänligare teknik för produktion och avfallshantering blir inte så stort

4. Eftersom många produkters priser inte återspeglar samtliga framställningskostnader och kostnader för avfallsprodukternas hantering, blir efterfrågan på, och därmed produktionen av, sådant som direkt och indirekt är miljöskadligt förhållandevis stor.

Dahmén påpekar att detta leder till att den ekonomiska tillväxten får inslag av miljöskador som ett resultat av vad som händer i produktionen. Detta gäller dock också, skriver Dahmén, även användningen och förbrukningen av produkterna. Inte heller i dessa led i produktcykeln belastas konsumenterna för miljöskostnader fullt ut och olika i förhållande till de olika grader av miljöskada som produkterna ger upphov till. Konstruktionen av BNP innebär också att en dubbelräkning av miljörelaterade varor och tjänster görs. Sålunda räknas i BNP in såväl ökad biltrafik, som medför ökade utsläpp, som produktion av katalysatorrenare. Såväl upphovet till miljöskadorna som avlägsnandet av dem ingår alltså i BNP.

Frågan om tillväxt och miljö har allt som oftast förts i form av en rigid dispyt mellan två skolor: de som är för tillväxt och de som är emot. Detta förhållande har snarare kvävt debatten än stimulerat den. Nu börjar dock en mer nyanserad diskussion att spira. De flesta sakkunniga på området är numera överens om att det är tillväxtens innehåll som är det centrala och det är detta som bör diskuteras.

Det är ingen tvingande omständighet att tillväxt medför miljöförstöring. Dahmén pekar i sitt inlägg i "Värdera miljön!" på följande två omständigheter. För det första innebär den tidiga industrialiseringen faktiskt förbättrad miljö. Dahmén tar elektrifieringen som ett exempel. För det andra är den senare utvecklingen av industrialiseringen, som medfört försämrad miljö, ett resultat av att alla kostnader inte räknats in i de ekonomiska kalkylerna vilket redogjorts för ovan. Tillväxt består heller inte enbart av produktion, användning och förbrukning av råvaror och energi. De "mjuka" delarna i tillväxten såsom produktion av kunskap, information, vård och omsorg har fått en allt större betydelse. Dessa komponenter har inte den direkt negativa påverkan på miljön som den "hårda" sidan av tillväxten. En tillväxt med mindre skadlig miljöpåverkan är därmed möjlig om den "mjuka" delen av tillväxten får en ökad specifik vikt och den "hårda" sidan en minskad betydelse.

För den del av tillväxten som utgörs av råvaruuttag och energianvändning gäller följande. Om tillväxten sker genom ökat resursuttag blir resultatet en negativ påverkan på miljön. Om den däremot uppträder i form av bättre renings- eller återvinningsteknik, så bidrar detta till en gynnsammare påverkan på miljön. Om tillväxten sker genom att den tekniska utvecklingen leder till produktion av resursnåla varor kan den vara mer förenlig med resurshus-

hållning. Kan man styra den tekniska och ekonomiska utvecklingen över i en miljöskyddande och resurshushållande riktning innebär detta en mer miljövänlig tillväxt. Kan man se till att en allt större del av den totala produktionen används för miljövärdande åtgärder blir resultatet också att mindre miljöskadlig inriktning möjliggörs.

Det hävdas ofta att tillväxt är en nödvändighet för en förbättrad miljö. Detta skulle bero på att tillväxten genererar resurser som sedan kan användas för förbättringar av miljön. U-länder med enorma miljöproblem jämförs då ofta med I-länder där miljöförstörelsen har gått långt men är relativt sett mindre. Om tillväxten åstadkoms på ett sätt som försämrar miljön blir dock, även om en viss del av tillväxten används för miljöförbättrande åtgärder, nettoeffekten den att detta inte medför nya resurser utan istället att "miljöskulden" – den ackumulerade miljöförsämringen – ökar. Det gäller också, enligt vår mening, inte bara att omforma en eventuell produktionsökning ur miljösynpunkt, utan hela produktionen.

Omvänt gäller att en låg BNP-tillväxt eller noll-tillväxt inte heller med nödvändighet förbättrar miljön. Som nämnts ovan innebär effektivare energianvändning och framväxten av miljövänligare produktionsprocesser m.m. både bidrag till tillväxten och till en bättre miljö. Minskad fattigdom, genom ökad produktion, i U-länderna är dessutom ett stöd för en minskad miljöförstörelse i dessa länder eftersom det kan minska den desperata skövningen av naturresurser såsom regnskogarna, det kan hjälpa till att bromsa den alltför snabba befolkningsutvecklingen m.m.

Det är alltså istället tillväxtens innehåll som måste vara i fokus. I den mån vi vill ha tillväxt för att nå andra mål än en förbättrad miljö, måste den formas så att den blir miljövänlig. Det förhållandet att det således inte är en tvingande omständighet med noll-tillväxt för att rädda miljön, innebär emellertid inte att "köpfesten" – den materiella slit- och slängkonsumtionen – kan fortsätta. Miljöförbättringarna kommer under alla förhållanden att kosta i form av minskad bekvämlighet och, troligen, en minskad materiell konsumtion i I-världen. Hur vi kommer att lyckas med att förbättra miljön är i stor utsträckning en fråga om i vilken utsträckning medborgarna är beredda att ställa upp på en politik som kan innebära minskad direkt konsumtion för att istället prioritera framtidsinvesteringar för reparation och återställande av naturen.

Vi måste alltså göra BNP-begreppet rättvisa genom att reducera tolkningen av det till det som begreppet verkligen visar och är bra på att åskådliggöra. BNP är ett mått på ekonomins produktionskapacitet – inte ett välfärds-mått, vilket det ofta använts som. Nya nationalräkenskaper, som inkluderar miljö- och naturresurser, måste också tas fram.

Miljöförstörelsen kostar också årligen mycket stora summor för samhällena. Den västtyske professorn i nationalekonomi Lutz Wicke har beräknat att för Västtysklands del kostar miljöförstörelsen motsvarande 6 % av BNP årligen. Wicke har då enbart räknat med materiella skador, produktivitetsminskningar, ökade kostnader för att rena vatten etc. Han har avstått från att bedöma psykosociala kostnader, minskade mänskliga värden och ekologiska risker. Hans bedömning utgör således endast en undre gräns för miljöförstörelsens kostnader, beräknat på de direkt mätbara kostnaderna. Det finns

ingen anledning att tro att miljöförstöringen skulle vara mindre kostsam i Sverige. Det skulle innebära att miljöförstöringen kostar minst 70 miljarder 1990.

World Resources Institute (WRI) i Washington har gjort miljö- och naturresursberäkningar på exemplet Indonesien. Indonesiens BNP steg årligen med 7 % mellan 1971 och 1984. När WRI tog i beaktande tre naturresurser – olja, timmer och jord – och hur mycket dessa resurser tagits i anspråk, halverades bedömningen av BNP. Den "nettonationalprodukt" som WRI tog fram gav en mer realistisk bedömning av Indonesiens välståndsutveckling.

Mot. 1989/90
Fi401

En hållbar utveckling

Världskommissionen för miljö och utveckling, under ledning av den dåvarande norska statsministern Gro Harlem Brundtland, lade 1987 en rapport, på svenska betitlad "Vår gemensamma framtid" (Prisma/Tiden 1988). Kommissionens arbete har betytt mycket för att på nytt sätta fart på debatten kring de globala miljö- och resurshushållningsfrågorna.

Kommissionen inför begreppet "En hållbar utveckling". Man definierar detta som "en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov" (sid 57). Målen för ekonomisk och social utveckling i alla länder måste definieras i termer av hållbarhet, säger man.

I ett särskilt kapitel ges en rad exempel på vad som krävs för att åstadkomma en hållbar utveckling. Dessa är bland annat:

- att allas grundläggande behov kan tillfredsställas och att alla ges tillfälle att tillfredsställa sina önsningar om ett bättre liv. Man säger också att en levnadsstandard som sträcker sig utöver ett grundläggande minimum är möjlig endast om konsumtionsnivåerna överallt beaktar den långsiktiga hållbarheten.
- ekonomisk tillväxt där de grundläggande behoven inte tillfredsställs. En hållbar utveckling kan vara förenlig med ekonomisk tillväxt under förutsättning att tillväxten avspeglar de grundläggande principerna för hållbarhet och inte innebär exploatering av andra människor.
- att samhället tillfredsställer människors behov både genom ökad produktion och genom att säkerställa lika möjligheter för alla.
- balans mellan befolkningsutvecklingen och förändringarna av ekosystemets produktionsmöjligheter.
- att de naturliga system som utgör grunden för livet på jorden d.v.s. atmosfären, vattnet, jordarna och organismerna inte hotas.
- att växter och djur skyddas från utrotning.
- jämlik tillgång på de begränsade naturresurserna och att de tekniska ansträngningarna omorienteras för att minska trycket på resurserna långt innan dess definitiva gränser nås.
- att användningen av icke förnybara energiresurser sker på ett sådant sätt att det lämnar så många framtida valmöjligheter som möjligt öppna.

Kommissionens rapport sammanfattar viktiga målsättningar såvitt avser den miljö- och utvecklingspolitik som följer av begreppet en hållbar utveckling på följande sätt (sid 64):

- * Förnyad tillväxt
- * Förändring av tillväxtens kvalitet
- * Tillgodoseende av de grundläggande behoven vad avser arbete, mat, energi, vatten och hälsovård
- * Säkerställande av en hållbar befolkningsnivå
- * Bevarande och förstärkning av naturresursbasen
- * Ny inriktning av teknologi och riskhantering
- * Integrering av miljö och ekonomi i beslutsprocessen.

Kommissionen vill ändra tillväxtens kvalitet så att även kostnader för miljöförstöring och naturresursförbrukning ingår i tillväxtbegreppet. En förnyad tillväxt och förändring av tillväxtens kvalitet är, enligt kommissionen, en förutsättning för en hållbar ekonomisk utveckling. Kommissionen menar också att det inte är tillräckligt att man breddar det antalet ekonomiska variabler som man tar hänsyn till. "Om förhållandena skall betraktas som hållbara krävs en syn på människors behov och välfärd som innefattar också sådana icke-ekonomiska värden som utbildning och hälsa, vilka värderas för sin egen skull på samma sätt som rent vatten, ren luft och skydd av naturens skönhet." (sid 68).

Våra synpunkter överensstämmer i stor utsträckning med kommissionens sådana den kommer till uttryck i rapporten. Vår slutsats är att det krävs en förändrad syn på utveckling. Ett nej till ett ekologiskt känsligt projekt, t.ex. en motorväg, kan, utifrån synsättet "hållbar utveckling", vara ett tecken på framsteg och inte ett hinder för utvecklingen. Utvecklingen i Sverige måste stå i överensstämmelse med den globala situationen. Ekonomisk tillväxt är nödvändig i utvecklingsländerna. Människorna i utvecklingsländerna kan inte förvägras att sträva efter att komma ur sin fattigdom. Minskad fattigdom är ett stöd för en minskad miljöförstöring, en bromsning av den alltför snabba befolkningsutvecklingen etc. och därmed en hållbar utveckling. Utvecklingen i såväl I- som U-länder måste bedrivas i enlighet med hållbarhets-kriteriet. Vi vill också betona att det inte enbart handlar om att i en global skala skapa nya resurser via en hållbar utveckling, utan också om att omfördela och omskapa de befintliga resurserna.

Gröna nationalräkenskaper

Som vi i inledningsavsnittet nämnt har centern under en lång följd av år krävt att nationalräkenskaper som tar hänsyn till miljö och naturresurser införs. Senast i samband med vårens kompletteringsproposition ställde centern i partimotion 1988/89:Fi62 krav på dels att god miljö skall vara ett fullvärdigt mål för den ekonomiska politiken, dels att alternativa BNP-mått som tar hänsyn till miljön måste komplettera traditionella ekonomiska-politiska mått, samt slutligen att naturresursräkenskaper skall ingå i framtida statsbudgetar.

Som vi tidigare anfört antog riksdagen vårt förslag angående god miljö som ett mål i den ekonomiska politiken. Det är dock enligt vår mening nödvändigt att precisera hur vi anser att detta beslut bör tolkas.

I betänkandet 1988/89:FiU30 återfinns följande formuleringar (sid 82-83): "En ansvarsfull hushållning med naturresurserna är ett villkor för en

god ekonomisk utveckling. Omvänt gäller att en framgångsrik ekonomisk politik är en förutsättning för en aktiv miljöpolitik."

En "framgångsrik ekonomisk politik" i traditionell mening, d.v.s. där BNP-tillväxt är det dominerande målet, är inte en förutsättning för en hållbar utveckling sådan världskommissionen för miljö och utveckling beskrivit det. Det är, som vi tidigare sagt, den ekonomiska produktionens innehåll som är det avgörande. Det är istället så att en hållbar utveckling är ett kriterium för vad som bör betraktas som en i verklig mening "framgångsrik ekonomisk politik". En framgångsrik ekonomisk politik är således enligt vår mening en politik som möjliggör en hållbar utveckling enligt världskommissionens definition.

Enligt vår mening bör vidare målet "god miljö" i samband med den ekonomiska politiken, i enlighet med det resonemang som framförs av världskommissionen, tolkas så att detta mål är grundläggande för de övriga ekonomisk-politiska målen och samtidigt överordnat dessa. Sambandet mellan ekonomisk-politiska mål är också viktigt att betona. En bra regionalpolitik är t.ex. ett viktigt stöd för en god miljö.

Våra krav angående alternativa nationalräkenskaper, som tar hänsyn till miljö- och naturresurser, bemöttes i betänkande FiU30 med följande kommentar (sid 82): "Enligt utskottets mening råder det idag i riksdagen enighet om att "god miljö" ingår som ett viktigt mål för den ekonomiska politiken. Detta gäller oaktat att det inte är möjligt att utforma ett enhetligt mått som gör det möjligt att kvantifiera de samlade effekterna på miljön av ett visst tillväxtförlopp." Även om det inte var ekonomiska mått av denna preciseringsgrad som utskottet talar om som centern efterlyste, konstaterar vi med tillfredsställelse att regeringen numera, endast ett halvår senare, bedömer det möjligt att ta fram alternativa nationalräkenskaper i enlighet med vårt förslag.

Tyvärr är Sverige som nation redan i inledningsskedet långt efter en rad andra nationer på detta område. Norge har sedan 1980 presenterat naturresursräkenskaper. Detta innebär att man, istället för att värdera miljö- och naturresurser i monetära enheter, anger dem i fysiska termer såsom ton och kubikmeter. Energi och luft är de två resurser som man i Norge lägger störst vikt vid. Man presenterar också naturresursräkenskaper för fisk, mineraler och skog. Även Frankrike och Canada använder sig av naturresursräkenskaper.

Västtyskland beslutade förra året att till 1995 ta fram en alternativ "miljö-BNP" som ett alternativ till den vanliga bruttonationalprodukten.

OECD och Världsbankens miljöavdelning bedriver ett intensivt forskningsarbete på området miljönationalräkenskaper.

Sverige bör således ha alla möjligheter att ta fram såväl ett grönt tillväxtbegrepp som naturresursräkenskaper. Vi vill förorda följande inriktning av det svenska arbetet med gröna nationalräkenskaper.

1. Det gröna tillväxt-begreppet bör enligt vår mening utformas så att BNP kompletteras med värdering i monetära enheter av förändringar i naturresurserna och förändringarna i miljön. Man kan därvid utgå från ett miljö-vårdsprogram som talar om hur mycket det kostar att återställa naturen.

Den kan utgöra underlag för en avskrivningskalkyl. Därmed kan en grön netto-nationalprodukt (NNP) räknas fram. Redan idag beräknas en netto-nationalprodukt där hänsyn tas till avskrivningar. Detta borde kunna fås att inkludera också förändringar i miljö- och i naturresursbasen. Den konventionella BNP:n bör tills vidare finnas kvar eftersom de gröna nationalräkenskaperna ännu inte har en tillräckligt bred internationell användning. Tolkingen av BNP måste dock revideras avsevärt. BNP måste ses enbart som ett mått på ekonomins produktionsförmåga, inte som ett universellt välfärdsmått.

2. Arbetet med att ta fram naturresursräkenskaper bör lämpligen ske med det norska systemet som modell. De svenska naturresursräkenskaperna bör i inledningsskedet omfatta energi, vatten, luft, malm och skog.

3. Arbetet med att ta fram ett grönt BNP-begrepp och naturresursräkenskaper i enlighet med vad som ovan sagts, bör utföras av Statistiska Centralbyrån.

4. Sverige måste trycka på i internationella fora för att användningen av gröna nationalräkenskaper skall bli en global företeelse. Detta gäller inte minst i samband med den kommande världsmiljökonferensen i Brasilien.

Det räcker dock inte att ta fram gröna nationalräkenskaper. Förekomsten av dessa måste också sätta spår i de beslut som fattas så att miljö- och naturresursaspekter blir grundläggande i all samhällsplanering.

Termen ekonomisk tillväxt bör, liksom BNP-begreppet, inskränkas till att användas för att uttrycka produktionsförmågan. Istället bör det vidare begreppet "hållbar utveckling" i enlighet med världskommissionens förslag bli den ledstjärna som samhällsekonomin strävar efter.

Vad som sagts under detta avsnitt bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om mått på välståndsutvecklingen som tar hänsyn till naturresurser och förändringar i miljön.

Stockholm den 12 januari 1990

Gunnar Björk (c)

Ivar Franzén (c)

Rolf Kenneryd (c)

Gunilla André (c)

Larz Johansson (c)

Görel Thurdin (c)

Håkan Hansson (c)

Martin Olsson (c)

Per-Ola Eriksson (c)